

Nr 16.

Ankom till riksdagens kansli den 8 maj 1934 kl. 2 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till ändrad lydelse av § 24 riksdagsordningen samt till lag om ändring i vissa delar av lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen.

Till konstitutionsutskottets handläggning hava båda kamrarna den 14 mars 1934 hänvisat en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 216, däri Kungl. Maj:t dels till riksdagens prövning i grundlagsenlig ordning framlagt nedan intagna förslag till ändrad lydelse av § 24 riksdagsordningen, dels ock föreslagit riksdagen att, under förutsättning att ändring av riksdagsordningen i överensstämmelse med nyssnämnda förslag varder av riksdagen i grundlagsenlig ordning beslutad, antaga likaledes nedan intagna förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till det vid propositionen fogade utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden den 9 mars 1934.

Historik. Ursprungligen stadgades såsom undantagslös regel i § 24 riksdagsordningen, att rösträtt ej finge utövas av annan valberättigad än den, som vid valtillfälle personligen inställde sig.

I samband med kraven på rösträttens utsträckning framkommo i början av 1900-talet de första förslagen om medgivande av undantag från nämnda regel. År 1908 beslöt riksdagen på förslag av konstitutionsutskottet — sedan vid 1907 års riksdag grundlagsändring, innebärande rösträttens utsträckning, antagits som vilande — skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning, huruvida och under vilka villkor undantag måtte kunna göras från den i § 24 riksdagsordningen givna bestämmelsen, samt om framläggande för riksdagen av det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

Efter verkställd utredning i ämnet antogs såsom vilande av 1919 års lagtima riksdag i anledning av en kungl. proposition och på hemställan av särskilda utskottet sådan grundlagsändring, att vid val till andra kammaren undantag från regeln i § 24 riksdagsordningen om personlig inställelse vid valtillfället medgavs dels för äkta make, som ägde avgiva valsedel genom andra maken, därest denna vore röstberättigad, dels ock för valberättigad, som genom frånvaro från valdistrikt till följd av yrkes- eller tjänsteförpliktelse vore förhindrad att inställa sig vid valtillfället och som i den utsträckning

och under de villkor, som stadgades i vallagen, finge utan personlig inställelse avgiva valsedel. Grundlagsförslaget antogs definitivt vid 1921 års riksdag.

Beträffande den närmare utformningen av stadgandena om rätt att insända röst hade i det till riksdagen vid 1919 års riksdag fogade utdraget av statsrådsprotokollet uttalats, att sådan rätt borde tillkomma väljare, som vore förhindrade att inställa sig vid valtilfället på grund av nödvändigt uppehåll utom valdistriktet för utövande antingen av militärtjänst eller av sådant yrke eller sådan allmän tjänst, som regelmässigt medförde vistande utom valdistriktet. Riksdagen fann emellertid, i enlighet med särskilda utskottets uttalande, att företräde borde givas åt den läggning av bestämmelserna i ämnet, att lättnaden i fråga om kravet på personlig inställelse medgavs endast åt vissa uppräknade yrkes- och tjänstegrupper, om vilka det gällde, att för dithörande personer yrkes- och tjänsteutövning plägade utgöra ett alldeles bestämt och oöverkomligt hinder att personligen infinna sig vid röstningen. Lagstiftningens tillämpningsområde kunde då, anförde utskottet, klart avgränsas, och man undveke den betänkliga olägenheten av en växlande och osäker praxis. Utskottet förklarade dock, att, huru ifrågavarande stadganden än formuleras, det måste inträffa, att ett visst godtycke komme att vidlåda desamma. Lagstiftningen måste, enligt utskottets mening, nödvändigt få karaktären av försökslagstiftning i ett vanskligt ämne. Enligt utskottets förslag skulle den ifrågavarande rätten tillerkännas dem som utövade militärtjänst, dem som utövade sjömansyrket eller såsom deltagare i fiske i öppen sjö eller i annan egenskap tillhörde fartygspersonal samt dem, som tillhörde personal vid statens eller enskilda järnvägar eller vid postverket, tullverket eller lots- eller fyrväsendet, alltså större grupper, vilkas medlemmar i allmänhet kunde anses tvungna att vid valtilfället vistas utom det egna valdistriktet. De föreslagna bestämmelserna angående rätten till valsedelsförsändelse infördes i den nya vallagen, som trädde i kraft år 1921.

Sedermåra har blott en ändring vidtagits beträffande rätten att rösta utan personlig inställelse, nämligen år 1924, då riksdagen biföll Kungl. Maj:ts proposition att göra valsedelsförsändelseinstitutet för yrkes- och tjänstemän tilllämpligt även å den, som tillhörde personalen vid svensk beskickning eller svenskt konsulat, samt äkta make till sådan person.

Motsvarande regler att rösta utan personlig inställelse hava även införts för de kommunala valens vidkommande.

Alltsedan år 1919 har inom riksdagen motionsvis framförts en rad förslag om utvidgning av rätten att rösta genom insändande av valsedel. Förslagen hava samtliga avstyrkts av vederbörande utskott och avslagits av riksdagens båda kamrar. Härvid har bl. a. erinrats om svårigheten att vid en utvidgning av valsedelsförsändelseinstitutet draga en rationell gräns för åtnjutande av rätten till dess användning och att valsedelsförsändelseinstitutet, tillämpat i större utsträckning, vore ägnat att underlätta obehörig påtryckning på valmännen samt även i övrigt kunde medföra menliga följder för valsäkerheten.

En annan väg att underlätta valdeltagandet utvecklades i en av tillkallad sakkunnig inom justitiedepartementet år 1933 utarbetad promemoria med för-

slag till lagtext, enligt vilken röstberättigad vid andrakammarvalen skulle kunna avlämna valsedel, avseende valet i den valkrets, dit han hörde, vid valförrättning i vilket valdistrikt inom riket han funne mest lämpligt. I anledning av denna utredning avläts proposition (nr 227) till föregående års riksdag med förslag till ändrad lydelse av § 24 riksdagsordningen. Grundlagsförslaget åsyftade i främsta rummet att, utan att i grundlag omedelbart lämna föreskrift därom, öppna möjlighet för införande av den föreslagna röstningsmetoden. Vederbörande departementschef förklarade sig icke vara beredd att taga bestämd ståndpunkt till de i promemorian uppdragna riktlinjerna, men syntes honom en reform i huvudsaklig överensstämmelse därmed principiellt önskvärd. Departementschefen hade för avsikt att på grundval av promemorian verkställa vidare utredning i ämnet, närmast genom införande av vederbörande myndigheters yttrande över detsamma.

Konstitutionsutskottet fann i utlåtande (nr 32) över nämnda proposition, att vägande principiella invändningar icke kunde riktas mot det i propositionen antydda sättet för ett underlättande av valdeltagandet. Utskottet ansåg det dock tänkbart, att hinder av teknisk eller annan art kunde förefinnas för införande av bestämmelser i angiven riktning. Utskottet ville ifrågasätta, hurvida icke det nuvarande valsedelsförsändelseinstitutet för vissa yrkes- och tjänstemän borde begränsas eller avskaffas för väljare inom riket, därest det visade sig möjligt att på andra vägar på ett tekniskt tillfredsställande sätt underlätta valdeltagandet. Det vore enligt utskottets mening icke uteslutet, att andra grundlagsändringar än den i propositionen föreslagna kunde visa sig erforderliga eller lämpliga vid en reform på förevarande område. Med hänsyn till nu anförda omständigheter fann utskottet erforderligt att riksdagen efter slutförande av utredningen — som dock icke syntes böra begränsas enbart till andrakammarvalen — finge i ett sammanhang taga ställning till frågan om nödiga ändringar såväl i grundlagen som i vallagen. Utskottet hemställde därför, att riksdagen ville, med förklarande att propositionen icke då kunnat bifallas, hos Kungl. Maj:t hemställa om fortsatt utredning i de av utskottet berörda frågorna samt framläggande av de förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Denna utskottets hemställan bifölls av riksdagen.

Utlåtanden över förut nämnda promemoria ävensom över de av riksdagen i övrigt berörda spörsmålen hava efter remiss avgivits av Konungens befallningshavande, varjämte yttranden inkommit från vissa magistrater och valnämndsordförande. Det övervägande flertalet av de hörda myndigheterna hava tillstyrkt en reform i den i 1933 års förslag ifrågasatta riktningen. Den vidare utredningen i ämnet har sedermera fullföljts genom tillkallade sakkunniga, som avgivit förslag till ändrad lydelse av § 24 riksdagsordningen samt till ändring i vissa delar av vallagen. De sakkunnigas förslag har upptagits i förevarande proposition, nr 216.

Propositionen. I propositionen föreslås för andrakammarvalens del rätt för väljare att avlämna valsedel i annat valdistrikt än det han tillhör samt avskaffande av valsedelsförsändelseinstitutet för yrkes- och tjänstemän och in-

förande av ett nytt institut röstavlämning före valet för bestämda grupper av yrkes- och tjänstemän i vissa fall ävensom för röstberättigade, som vistas utomlands.

1. Personlig röstning utom hemorten. Är röstberättigad på grund av vistelse å annan ort förhindrad utöva sin rösträtt vid valförrättningen i det valdistrikt, där han är i röstlängden uppförd, skall han enligt förslaget äga att avlämna valsedel, avseende valet i valkretsens dit nämnda distrikt hör, vid valförrättning i annat valdistrikt inom riket eller, då val ej samtidigt äga rum i hela riket, i annat valdistrikt inom samma valkrets. Med hänsyn härtill skola andrakammarval för hela riket obligatoriskt förrättas å samma dag. Enligt förslaget skall väljaren för rätt att rösta i främmande valdistrikt innehava utdrag ur röstlängden från det valdistrikt han tillhör, utvisande att han där är upptagen såsom röstberättigad. Röstlängdsutdrag skall utfärdas på landet av valnämndens ordförande och i stad av den magistraten därtill förordnar. Väljaren skall antingen personligen utkvittera utdraget eller ock låta inlämna eller med allmänna posten insända skriftlig ansökan därom. Där så begäres, skall utdraget med posten tillsändas sökanden. Vid röstning i främmande valdistrikt skall väljaren på vanligt sätt inlägga sin valsedel i valkuvert och framlämna det till ordföranden vid förrättningen. Därvid skall han samtidigt även avlämna röstlängdsutdraget. Äro utdraget och kuvertet i behörig ordning och finnes ej anledning antaga att väljaren är annan än den utdraget avser, skall ordföranden inlägga valkuvertet jämte utdraget i ett ytterkuvert, å vilket antecknas ej mindre valkrets och valdistrikt, där valkuvertet avlämnats, än även valkrets och valdistrikt, som väljaren tillhör, varefter ytterkuvertet nedlägges i valurnan. Vid den preliminära sammanräkningen i valdistrikten öppnas icke dessa ytterkuvert utan insändas obrutna till Konungens befallningshavande i länet. Hos denne företages före den slutliga sammanräkningen en särskild fördelningsförrättning, därvid inkomna ytterkuvert fördelas efter de valkretsar, som väljarna enligt anteckningarna å kuverten tillhöra. Ytterkuvert, som innehålla valkuvert från väljare utom länet, översändas till den Konungens befallningshavande, som skall förrätta sammanräkningen i den valkrets dit väljaren hör. Vid de slutliga sammanräkningarna öppnas ytterkuverten, granskas röstlängdsutdragen och valkuverten och avprickas väljarna i röstlängden, varefter valsedlarna granskas och medtagas vid rösträkningen, allt i analogi med vad nu sker med valsedelsförsändelser från yrkes- och tjänstemän.

2. Röstavlämning före valet. I propositionen föreslås vidare ej mindre avskaffande av det nuvarande valsedelsförsändelseinstitutet för yrkes- och tjänstemän, än även dettas ersättande med — i mån det icke ersättes med rätt till röstning i främmande valdistrikt — en rätt att avgiva valsedel före valdagen. Förslaget avser i denna del två kategorier av väljare. Å ena sidan skola nämligen yrkes- och tjänstemän inom riket som nu hava rätt att rösta medelst valsedelsförsändelse, erhålla rätt att före valdagen avgiva valsedel där det med skäl kan antagas att väljaren till följd av tjänstens utövning valdagen icke kan komma tillstådes vid någon valförrättning. Å andra

sidan skola alla, som valdagen med skäl kunna antagas komma att vistas utom riket, äga avlämna valsedel i nu ifrågavarande ordning. Röstning i nu nämnd ordning skall kunna äga rum dels i alla städer inom riket inför en av magistraten förordnad röstmottagare dels och utom riket å svensk beskickning i Europa och, i den mån Konungen så förordnar, hos annan svensk beskickning och å svenskt konsulat, därvid beskickningens eller konsulatets chef eller den han i sitt ställe sätter är röstmottagare. För röstningen skall väljaren innehava röstlängdsutdrag angående sin rösträtt liksom vid röstning i främmande valdistrikt. Väljaren skall själv i enrum inlägga sin valsedel i ett valkuvert samt framlämna detta till röstmottagaren. Denne skall inlägga kuvertet och utdraget i ett ytterkuvert, å vilket antecknas orten för avlämnandet samt valkrets och valdistrikt som väljaren tillhör, varefter ytterkuvertet lägges i förvar under lås. Ytterkuverten insändas sedan från stad inom riket till Konungens befallningshavande i länet dit staden hör och från utlandet till överståthållarämbetet. Vid den förut omnämnda fördelningsförrättningen sorteras ytterkuverten för distribuering till vederbörande länsstyrelse för att där behandlas vid den slutliga sammanräkningen. Röstmottagning skall äga rum från och med trettonde dagen före valdagen samt inom riket till och med dagen före valdagen och utom riket intill dess avgivna valsedlar skola insändas till överståthållarämbetet för att hinna fram till fördelningsförrättningen.

3. Valsedelsförsändelse för äkta makar. Valsedelsförsändelse från äkta make må enligt propositionen avlämnas såväl i främmande valdistrikt som vid röstmottagning före valet, i sistnämnda fall dock endast om den make, som avlämnar försändelsen, själv därvid röstar.

Föredragande departementschefen har rörande de kommunala valen och elektorsvalen förklarat, att frågan om underlättande av deltagandet i dessa val för närvarande synes böra anstå och göras till föremål för ytterligare utredning.

Utskottet. Såsom konstitutionsutskottet redan tidigare uttalat, måste det anses vara av vikt, att de röstberättigade i största möjliga utsträckning beredas tillfälle att utöva den enligt författningen dem tillerkända rösträtten. De åtgärder som redan vidtagits till underlättande av röstningen fylla emellertid icke skäligen anspråk. Valsedelsförsändelseinstitutet för äkta makar användes visserligen i stor utsträckning och fyller ett verkligt behov. Men däremot har rätten för vissa yrkes- och tjänstemän att insända valsedel kommit till förhållandevis ringa användning bland de därtill berättigade och ej fått någon nämnvärd praktisk betydelse. Utöver de grupper yrkes- och tjänstemän, som nu äga rätt använda valsedelsförsändelse, finnas dessutom åtskilliga andra kategorier väljare — såväl yrkes- eller tjänstemän som andra — för vilka befrielse från kravet på personlig inställelse vid valförrättning i hemorten skulle vara av stort värde. Då emellertid valsedelsförsändelseinstitutet icke ens är tillfredsställande för de begränsade grupper yrkes- och tjänstemän, å vilka det för närvarande äger tillämpning, och då dessutom betänkligheter ur valsäkerhetens synpunkt måste möta att utsträcka institutets tillämplighet till de

andra kategorier av väljare, för vilka befrielse från kravet på personlig inställelse vid valförrättningen i hemorten kan vara erforderlig, böra andra vägar för underlättande av valdeltagandet beträdas.

En utväg, som medger upprätthållande av kravet på personlig inställelse inför valförrättare, angavs beträffande andrakammarvalen i propositionen nr 227 till föregående års riksdag och vann då riksdagens principiella anslutning. Den har efter fullbordad utredning närmare utvecklats i nu föreliggande proposition. Utredningen visar, att de hinder av teknisk eller annan art, som möjligen kunde antagas vara förhanden för införande av en röstningsanordning, enligt vilken röstberättigad vid andrakammarvalen äger rätt att avlämna valsedel i annat valdistrikt än det, där han är i röstlängd uppförd, icke kunna anses föreligga. Även erfarenheten från Finland, där en dylik röstningsmetod tillämpas, pekar enligt utredningen i samma riktning. Den föreslagna rätten till röstning vid valförrättning utom hemorten synes vara ägnad att underlätta valdeltagandet i högre grad och med mindre risk för valsäkerheten än ett utvidgat valedelsförsändelseinstitut. Därigenom, att rätten att rösta vid valförrättning utom hemorten icke behöver knytas blott till vissa begränsade grupper av väljare utan kan komma en var till godo, som av vad anledning som helst valdagen vistas å annan ort inom riket än hemorten, skulle förslaget genomförande bereda ett stort antal röstberättigade, som med gällande bestämmelser icke erhålla tillfälle att utöva sin rösträtt, möjlighet härtill. Utskottet tillstyrker alltså i princip förslaget om rätt för röstberättigad att vid andrakammarval avgiva sin röst i främmande valdistrikt.

Föregående års riksdag ifrågasatte, om icke valedelsförsändelseinstitutet för yrkes- och tjänstemän inom landet borde begränsas eller avskaffas, för så vitt det visade sig tekniskt möjligt att på andra vägar på ett tillfredsställande sätt underlätta valdeltagandet. Institutet kan i de flesta men icke i alla fall ersättas av den av utskottet redan förordade röstningen å annan ort. En tekniskt tillfredsställande väg att underlätta valdeltagandet för de yrkes- och tjänstemän, som nu hava rätt att rösta medelst valedelsförsändelse, har anvisats genom den i propositionen föreslagna, med röstningen å annan ort i väsentliga delar likartade röstavlämningen före valet. Även om ett genomförande av förslaget i denna del i något enstaka fall skulle kunna försämra ställningen för den, som nu är berättigad rösta medelst valedelsförsändelse, torde likväl den ökade säkerhet varmed röstning genom valedels avlämnande före valet kan ske fullt uppväga denna olägenhet. En fördel med denna anordning är dessutom, att den såsom i propositionen påvisats väl kan tillämpas även för medborgare, som vistas utomlands. Det flera gånger framförda kravet att underlätta valdeltagandet för utrikes vistande, skulle genom förslagets antagande bliva tillgodosett i den utsträckning, som kan anses möjlig och lämplig med hänsyn till valsäkerheten. Utskottet tillstyrker alltså beträffande andrakammarvalen även införandet av det nya institutet röstavlämning före valen.

I den föreslagna lagtexten har utskottet funnit sig böra företaga vissa mindre jämkningar, främst i syfte att skapa ökade garantier mot obehörigt uttagande av röstlängdsutdrag. Sålunda föreslår utskottet bl. a. att skriftlig ansökan om röstlängdsutdrag skall vara egenhändigt undertecknad och bevitnad.

Frågan om underlättande av deltagandet i de kommunala valen och elektorvalen finner utskottet, i likhet med departementschefen, för närvarande böra anstå och i sinom tid göras till föremål för ytterligare utredning.

Utskottet hemställer alltså,

1) att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag till ändrad lydelse av § 24 riksdagsordningen, måtte såsom vilande för vidare grundlagsenlig behandling antaga följande

F ö r s l a g

till

ändrad lydelse av § 24 riksdagsordningen.

§ 24.

Rösträtt må ej utövas av annan valberättigad än den som, på sätt i valla-gen sägs, vid valförrättning personligen sig inställer; dock att dels sådan valberättigad, som till följd av vistelse utom riket eller yrkes- eller tjänste-förpliktelse är förhindrad att iakttaga sådan inställelse, må, i den utsträck-ning och under de villkor som stadgas i nyssnämnda lag, före valet avgiva valsedel, dels ock make må, i den ordning som stadgas i samma lag, avgiva valsedel genom andra maken, därest denna är röstberättigad.

2) att riksdagen, med förklarande, att Kungl. Maj:ts förevarande förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen ej kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, för sin del måtte i anledning av sagda förslag, under förutsättning och villkor att ändring av riksdagsordningen i överensstämmelse med utskottets här ovan under 1) gjorda hemställan blir slutligt genomförd, antaga följande

F ö r s l a g

till

L a g

om ändring i vissa delar av lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Härigenom förordnas, att 54, 55, 60—66, 69—78, 93, 95 och 96 §§ lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen ävensom rubriken till 71—75 §§ samma lag skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

54 §.

1. Val i hela riket till andra kammaren förrättas, då valen ske på grund av 17 § 1 mom. riksdagsordningen, å tredje söndagen i september månad samt, i fall som i 17 § 2 mom. riksdagsordningen avses, å den sön- eller helgdag som av Konungen bestämmes.

2. Annat val till andra kammaren än i 1 mom. sägs förrättas å sön- eller helgdag.

55 §.

När val — — — i ortstidningar.

I kungörelsen skall upptagas:

- 1) antalet av dem, som skola väljas inom valkretsen;
- 2) dag och tid för valet;
- 3) valstället för varje valdistrikt;
- 4) bestämmelserna i 60 § 1 och 2 mom. samt 71 §, i den mån de äga tillämpning å valet; samt
- 5) bestämmelserna i 70 § 2 mom.

60 §.

1. Är någon på grund av vistelse å annan ort förhindrad att utöva sin rösträtt vid valförrättningen i det valdistrikt, där han är i röstlängden uppförd, må han avlämna valsedel, avseende valet i valkretsen dit nämnda distrikt hör, vid valförrättning i annat valdistrikt inom riket eller, då val ej samtidigt äga rum i hela riket, i annat valdistrikt inom samma valkrets.

2. Väljare, som avlämnar valsedel i annat valdistrikt än det han tillhör, skall innehava utdrag ur röstlängden i sistnämnda valdistrikt, utvisande att han där är upptagen såsom röstberättigad.

3. Röstlängdsutdrag som i 2 mom. avses utfärdas på landet av valnämndens ordförande och i stad av den magistraten därtill förordnar.

2. Väljare, som avlämnar valsedel i annat valdistrikt än det han tillhör, skall innehava *för sådant ändamål till ifrågavarande val utfärdat* utdrag ur röstlängden i sistnämnda valdistrikt, utvisande att han där är upptagen såsom röstberättigad.

3. Röstlängdsutdrag som i 2 mom. avses utfärdas på landet av valnämndens ordförande och i stad av den magistraten därtill förordnar *samt tecknas å blankett, som tillhandahålles av statsverket.*

Sådant utdrag må ej utfärdas före det röstlängden blivit, på sätt i 45 § sista stycket sägs, underskriven eller försedd med intyg att anmärkning mot densamma ej inom behörig tid framställts, ej heller senare än dagen före valdagen.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

Den som vill erhålla röstlängdsutdrag rörande sin rösträtt skall därom antingen personligen göra framställning hos den som äger utfärda utdraget eller ock till denne låta inlämna eller med allmänna posten insända *skriftlig* ansökan. *Dylik ansökan må dock insändas jämväl till kommunalnämndens ordförande i den kommun eller till magistraten i den stad*, där sökanden är uppförd i röstlängd, och skall i sådant fall ordföranden eller magistraten ofördröjligen överlämna ansökningen till den som har att utfärda utdraget.

Utdrag tecknas å blankett, som tillhandahålles av statsverket.

Där så begäres, skall utdraget med posten översändas till sökanden. *Kan, då ansökan inkommit med posten, sökanden ej återfinnas i röstlängden, skall meddelande härom ofördröjligen översändas till denne.*

4. Över gjorda ansökningar om röstlängdsutdrag samt utfärdade utdrag skall utdragsutfärdaren föra förteckning enligt av Konungen fastställt formulär. Överlämnas utdrag till sökanden personligen, skall denne i förteckningen genom sin namnteckning erkänna att han mottagit detsamma. I annat fall skall utfärdaren i förteckningen anmärka till vem utdraget överlämnats eller under vilken adress det avsänts till sökanden.

Förteckning som här avses skall av utdragsutfärdaren omedelbart efter valet insändas till Konungens befallningshavande.

(Utskottets förslag.)

Den som vill erhålla röstlängdsutdrag rörande sin rösträtt skall därom antingen personligen göra framställning hos den som äger utfärda utdraget eller ock till denne låta inlämna eller med allmänna posten insända *egenhändigt undertecknad, av minst en person bevittnad* ansökan. *Ansökan må ock insändas till kommunalnämndens ordförande eller magistraten i den ort*, där sökanden är uppförd i röstlängd, och skall i sådant fall ordföranden eller magistraten ofördröjligen överlämna ansökningen till den som har att utfärda utdraget. *I ansökan bör uppgivas den sökandes fullständiga namn, födelseår och hemvist inom nämnda ort.*

Där så begäres, skall utdrag med posten översändas till sökanden. *Möter, då ansökan inkommit med posten, hinder för utfärdande av begärt utdrag, skall meddelande härom med angivande av hindrets art ofördröjligen översändas till sökanden.*

61 §.

1. Vid valförrättningen skola användas särskilda valkuvert och, för ändamål som i 62 § 3 mom. och 65 § 3 mom. sägs, särskilda ytterkuvert. Kuvert som nu sagts tillställas före valet genom statsverkets försorg valnämndens ordförande eller magistraten.

2. I vallokalen skola till lämpligt antal finnas avskilda platser, avsedda att möjliggöra för väljare att med valhemlighetens bevarande inlägga sin val-

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

sedel i valkuvert. För sådant ändamål skola dessa platser vara inrättade med skärmar eller på annat dylikt sätt, dock så att för såväl valförrättaren som allmänheten är synligt när en plats är upptagen; och åligger det valförrättaren att vaka över att väljares förehavande där ej må av någon kunna iakttagas.

3. Vid valet skall begagnas valurna för nedläggande av valkuvert och ytterkuvert. Omedelbart före röstningens början visar ordföranden de närvarande att urnan är tom.

62 §.

1. Envar som anmäler sig till röstning erhåller vid valbordet ett valkuvert. Sedan väljaren vid någon av de i 61 § 2 mom. omnämnda avskilda platser inlagt sin valsedel i kuvertet och tillslutit detsamma, överlämnar han utan dröjsmål personligen kuvertet till ordföranden.

2. Den som är upptagen i röstlängden för valdistriktet skall, då han överlämnar valkuvertet, för valförrättaren uppgiva sitt fullständiga namn och sitt hemvist inom valdistriktet. Sedan ordföranden förvissat sig om att den som vill rösta är i röstlängden upptagen såsom röstberättigad och tillsett att kuvertet är tillslutet och utan annat märke än i 96 § föreskriven ändamålsbeteckning, nedlägger ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid den röstandes namn göres anteckning att rösträtten utövats. Valkuvert, som ej är tillslutet eller som är märkt med annat kännetecken än föreskriven ändamålsbeteckning, varde ej mottaget.

3. Den som tillhör annat valdistrikt skall, då han överlämnar valkuvertet, tillika avlämna röstlängdsutdrag som i 60 § sägs, sedan han å detsamma vid valbordet tecknat sitt namn. Finnes utdraget vara i behörig ordning och föreligger ej anledning antaga att den som vill rösta är annan än den utdraget avser, samt är kuvertet tillslutet och utan annat märke än föreskriven ändamålsbeteckning, mottager ordföranden kuvertet jämte utdraget; i annat fall skall mottagande vägras. Ordföranden inlägger sålunda mottaget kuvert jämte utdraget i ett ytterkuvert, å vilket antecknas ej mindre valkrets och valdistrikt där valkuvertet avlämnats än även valkrets och valdistrikt som väljaren tillhör. I sammanhang härmed antecknas väljarens namn jämte sistnämnda valkrets och valdistrikt i en särskild förteckning, som föres enligt av Konungen fastställt formulär. Därefter tillsluter ordföranden ytterkuvertet och nedlägger det i valurnan.

4. Väljare, som på grund av kroppsligt fel är oförmögen att i föreskriven ordning avgiva sin röst, äge att till biträde vid röstningen anlita den han själv därtill utser.

63 §.

1. Äro äkta makar båda röstberättigade, må den ena av dem ingiva valsedel genom andra maken. Vill make begagna den rätt nu är sagd, skall

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

valsedelsförsändelse anordnas tidigast trettio dagar före valet på sätt nedan sägs.

2. För valsedelsförsändelse skall användas ett valkuvert (innerkuvert) och ett ytterkuvert, båda av särskilt slag. Dessa kuvert tillhandahållas genom statsverkets försorg. Ej må för ändamålet andra kuvert brukas.

3. Väljaren skall själv frivilligt inlägga sin valsedel i innerkuvertet och tillsluta detta samt i närvaro av ett ojävigt vittne inlägga innerkuvertet i ytterkuvertet, vilket omedelbart därpå av väljaren tillslutes. En å ytterkuvertet anbragt förklaring att sålunda tillgått skall därefter av väljaren egenhändigt undertecknas. Vid namnet tecknas uppgift å det valdistrikt väljaren vid tiden för valet tillhör och hans hemvist inom valdistriktet.

Vittnet intygar å ytterkuvertet, att väljaren egenhändigt undertecknat ovan nämnda förklaring, med angivande av dag och ort för intygets meddelande.

64 §.

Kuvert för valsedelsförsändelse varom i 63 § sägs skola i god tid före valet finnas tillgängliga på landet hos ordföranden och ledamöter i valnämnd och i kommunalnämnd, i stad hos magistraten ävensom hos de tjänstemän eller andra personer, åt vilka magistraten uppdrager att i sådant hänseende tillhandagå väljarna, samt utom riket å beskickningar och konsulat, där röstmottagning enligt 71 § skall äga rum.

65 §.

1. Äkta make, som vill avgiva valsedel för andra maken, avlämnar vid valförrättningen till ordföranden valsedelsförsändelse varom i 63 § sägs ävensom, där andra maken tillhör annat valdistrikt än det där avlämnandet sker, sådant röstlängdsutdrag som i 60 § sägs rörande denna make.

2. Finnes, att båda makarna äro röstberättigade, att ytterkuvertet är sådant som i 63 § 2 mom. avses, samt att därå äro tecknade förklaring av väljaren ävensom vittnesintyg i behörigt skick, och förekommer ej skäligen anledning antaga att ytterkuvertet blivit efter tillslutandet öppnat, bryter ordföranden ytterkuvertet; i annat fall varde det ej mottaget.

3. Är innerkuvertet sådant som i 63 § 2 mom. avses samt tillslutet och utan annat märke än i 96 § föreskriven ändamålsbeteckning, skall ordföranden, där kuvertet lämnats för väljare som tillhör det valdistrikt där röstningen sker, omedelbart nedlägga kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid den röstandes namn göres anteckning att rösträtten utövats. Lämnas kuvertet för väljare som tillhör annat valdistrikt, skall kuvertet jämte det avlämnade röstlängdsutdraget inläggas i sådant ytterkuvert som i 61 § 1 mom. avses, å vilket antecknas ej mindre valkrets och valdistrikt där avlämnandet skett än även valkrets och valdistrikt som väljaren tillhör, i sammanhang varmed väljarens namn jämte sistnämnda valkrets och valdistrikt

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

antecknas i den i 62 § 3 mom. omförmälda förteckning. Därefter tillsluter ordföranden ytterkuvertet och nedlägger det i valurnan.

Är innerkuvertet ej sådant som i 63 § 2 mom. avses eller ej tillslutet eller finnes å detsamma annat märke än ändamålsbeteckningen, varde det återlämnat.

66 §.

Ej må någon i annan ordning än nu är sagd utöva sin rösträtt; dock att om rätt att i vissa fall före valet avlämna valsedel gäller vad i 71—75 §§ här nedan stadgas.

69 §.

1. När alla — — — — — röstningen avslutad.

2. Omedelbart därefter uttagas ur valurnan de däri nedlagda valkuverten och ytterkuverten samt räknas öppnade. Jämväl räknas antalet personer som avgivit valsedel dels enligt anteckningarna i röstlängden dels ock enligt den i 62 § 3 mom. omförmälda förteckning. Därefter tillkännagives antalet valkuvert, antalet ytterkuvert samt antalet av nyssnämnda personer.

3. Ytterkuverten inläggas i ett eller flera omslag. Å varje omslag antecknas de ineliggande ytterkuvertens antal.

4. Därefter öppnas valkuverten och uttages innehållet. Befinnes valkuvert vara tomt eller dess innehåll utgöras av annat eller mera än en valsedel eller av en valsedel som kan antagas vara ogill, skall, sedan i sistnämnda fallen innehållet återinlagts i valkuvertet, detta läggas åsido. Antalet sålunda åsidolagda valkuvert räknas och kuverten inläggas i ett eller flera omslag. Å varje omslag antecknas antalet ineliggande valkuvert.

5. De valsedlar, vilka icke enligt 4 mom. återinlagts i sina valkuvert, ordnas i grupper sålunda, att sedlar, vilka äro likalydande med avseende å väljarbeteckning som i 59 § andra stycket sägs (kartell-, parti- och fraktionsbeteckning), sammanföras i en grupp. Antalet valsedlar i varje grupp räknas, varefter sedlarna i varje grupp för sig inläggas i ett eller flera omslag. Å varje omslag antecknas de ineliggande valsedlarnas väljarbeteckning samt antal.

6. Omslag varom i denna paragraf förmäles tillhandahållas av statsverket. Omslagen skola, förutom ovan föreskrivna anteckningar, förse med anteckning utvisande valdistriktet där förrättningen äger rum samt omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill.

7. Förrättningen bör utan avbrott bringas till slut. Därest särskilda skäl föranleda avbrott, må förrättningen icke avbrytas i annan ordning än att, sedan de i 2 och 3 mom. föreskrivna åtgärder vidtagits, verkställandet av de i 4 och 5 mom. föreskrivna åtgärder i sin helhet uppskjutes, dock icke längre än till påföljande dag. Innan förrättningen sålunda avbrytes, skall tid för densammas fortsättande tillkännagivas; och skola valkuverten inläggas i omslag, vilka förseglas under minst två närvarandes sigill. Dessa omslag jämte

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

andra till valet hörande handlingar skola därefter läggas i säkert förvar; och må förrättningen ej ånyo företagas, innan valförrättaren inför öppna dörrar förvissat sig om att de åsatta sigillen äro obrutna.

8. Vid förrättningen skall föras protokoll enligt formulär som fastställas av Konungen. I protokollet antecknas:

a) antalet valkuvert, antalet ytterkuvert och antalet väljare enligt den i 2 mom. omförmälda räkning;

b) antalet omslag, vari ytterkuverten enligt 3 mom. inlagts;

c) antalet valkuvert, vilka enligt 4 mom. lagts åsido, jämte antalet omslag, vari dessa kuvert inlagts;

d) antalet valsedlar i varje sådan grupp, som omförmäles i 5 mom., jämte antalet omslag, vari gruppens sedlar inlagts.

I protokollet skola avtryckas de sigill, med vilka ovannämnda omslag förseglats.

70 §.

1. Sedan valprotokollet upplästs och dess riktighet bekräftats av ordföranden och två av de närvarande, förklaras valförrättningen avslutad.

2. Valförrättaren insände därefter ofördröjligen till Konungens befallningshavande dels de förseglade omslag som i 69 § avses dels ock valprotokollet, röstlängden och den i 62 § 3 mom. omförmälda förteckning. Sker insändandet med allmänna posten, skall försändelsen anordnas som värdepост.

Om rätt för väljare att i vissa fall avlämna valsedel före valet.

71 §.

1. Kan med skäl antagas, att röstberättigad kommer att valdagen vistas utom riket eller att röstberättigad, vilken utövar militärtjänst eller tillhör besättning eller annan personal å fartyg eller personalen vid statens järnvägar eller vid enskilt järnvägsföretag eller vid post-, tull- eller lotsverket, till följd av tjänstens utövning icke kan komma tillstädes vid valförrättningen i något valdistrikt, må sådan röstberättigad före valdagen avlämna valsedel, avseende valet i den valkrets där han är i röstlängd upptagen.

Väljare, som sålunda avlämnar valsedel före valdagen, skall innehava röstlängdsutdrag som i 60 § omförmäles.

2. Röstning som i 1 mom. sägs må ske, då val i hela riket skola samtidigt förrättas, inom riket i varje stad inför röstmottagare som magistraten förordnar samt utom riket hos svensk beskickning i Europa och, i den mån Konungen så förordnar, hos annan svensk beskickning och å svenskt konsulat, därvid beskickningens eller konsulatets chef eller den han i sitt ställe sätter är röstmottagare. Skall val förrättas endast i viss valkrets, må sådan röstning ske i varje stad inom valkretsen samt vid val i Stockholms läns valkrets jämväl i Stockholm, vid val i Göteborgs och Bohus läns landstingsområdes

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

valkrets jämväl i Göteborg och vid val i Malmöhus läns valkrets jämväl i Malmö, Hälsingborg, Landskrona och Lund inför röstmottagare som magistraten förordnar. Röstmottagning skall äga rum från och med trettonde dagen före valdagen samt inom riket till och med dagen före valdagen och utom riket intill dess avgivna valsedlar enligt vad i 75 § sägs skola insändas till överståthållarämbetet.

72 §.

Magistrat samt chef för beskickning eller konsulat, där röstning i enlighet med bestämmelserna i 71 § må ske, skall före röstmottagningens början utfärda kungörelse angående dagar och tider samt ställe för röstmottagningen. Av magistrat utfärdad kungörelse skall anslås offentligen samt införas i minst en ortstidning. Kungörelse, som utfärdas av chef för beskickning eller konsulat, skall genom anslag samt, där så kan ske, även på annat lämpligt sätt bringas till kännedom.

73 §.

1. Vid röstning enligt 71 § skola användas sådana valkuvert och ytterkuvert, som i 61 § 1 mom. avses. Dylika kuvert skola före röstmottagningens början genom statsverkets försorg tillställas magistraten eller beskickningens eller konsulatets chef.

2. Väljaren skall personligen inställa sig hos röstmottagaren samt avlämna röstlängdsutdraget, sedan han å detsamma inför röstmottagaren tecknat sitt namn. Därjämte skall han lämna uppgift rörande den omständighet, som för honom enligt 71 § kan medföra rätt till röstning i nu förevarande ordning. Finnes utdraget vara i behörigt skick och föreligger ej anledning antaga att väljaren är annan än den utdraget avser samt synes den lämnade uppgiften sannolik, erhåller väljaren av röstmottagaren ett valkuvert. Väljaren skall i anvisat enrum eller å avskild plats i röstningslokalen, där hans förehavande ej kan iakttagas, inlägga sin valsedel i kuvertet och tillsluta detsamma, varefter han överlämnar det till röstmottagaren. Är kuvertet tillslutet och utan annat märke än föreskriven ändamålsbeteckning, mottages detsam-

2. Väljaren skall personligen inställa sig hos röstmottagaren samt avlämna röstlängdsutdraget, sedan han å detsamma inför röstmottagaren tecknat sitt namn. Därjämte skall han lämna uppgift rörande den omständighet, som för honom enligt 71 § kan medföra rätt till röstning i nu förevarande ordning. Finnes utdraget vara i behörigt skick och föreligger ej anledning antaga att väljaren är annan än den utdraget avser samt synes den lämnade uppgiften sannolik, erhåller väljaren av röstmottagaren ett valkuvert. Väljaren skall i anvisat enrum eller å avskild plats i röstningslokalen, där hans förehavande ej kan iakttagas, inlägga sin valsedel i kuvertet och tillsluta detsamma, varefter han överlämnar det till röstmottagaren. Är kuvertet tillslutet och utan annat märke än föreskriven ändamålsbeteckning, mottages detsam-

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

ma; i annat fall varde det ej mottaget. *Mottaget kuvert inlägger röstmottagaren* jämte det avlämnade röstlängdsutdraget i ett ytterkuvert, å vilket antecknas ej mindre orten för avlämnandet än även valkrets och valdistrikt som väljaren tillhör. I sammanhang härmed antecknas väljarens namn samt nämnda valkrets och valdistrikt å en särskild förteckning, vilken föres enligt av Konungen fastställt formulär. Därefter tillsluter röstmottagaren ytterkuvertet och lägger det i förvar under lås.

ma; i annat fall varde det ej mottaget. *Röstmottagaren inlägger mottaget kuvert* jämte det avlämnade röstlängdsutdraget i ett ytterkuvert, å vilket antecknas ej mindre orten för avlämnandet än även valkrets och valdistrikt som väljaren tillhör. I sammanhang härmed antecknas väljarens namn samt nämnda valkrets och valdistrikt å en särskild förteckning, vilken föres enligt av Konungen fastställt formulär. Därefter tillsluter röstmottagaren ytterkuvertet och lägger det i förvar under lås.

74 §.

1. Äro äkta makar båda röstberättigade, äger make, som röstar i den ordning som i 71 § sägs, därvid avgiva valsedel jämväl för andra maken. För sådant fall skall valsedelsförsändelse anordnas på sätt och inom tid som i 63 § sägs.

2. Äkta make, som vill avgiva valsedel för andra maken jämlikt denna paragraf, avlämnar till röstmottagaren valsedelsförsändelsen jämte sådant röstlängdsutdrag som i 60 § sägs rörande sistnämnda make. Finnes, att röstlängdsutdraget är i behörig ordning, att ytterkuvertet är sådant som i 63 § 2 mom. avses, samt att å detsamma äro tecknade förklaring av väljaren ävensom vittnesintyg i behörigt skick, och förekommer ej skäl原因 anledning antaga att ytterkuvertet blivit efter tillslutandet öppnat, bryter röstmottagaren ytterkuvertet; i annat fall varde det ej mottaget.

3. Är innerkuvertet sådant som i 63 § 2 mom. avses samt tillslutet och utan annat märke än föreskriven ändamålsbeteckning, skall röstmottagaren inlägga kuvertet jämte röstlängdsutdraget i sådant ytterkuvert som i 61 § 1 mom. avses, å vilket antecknas ej mindre orten för avlämnandet än även valkrets och valdistrikt som väljaren tillhör. I sammanhang härmed antecknas väljarens namn jämte nämnda valkrets och valdistrikt i den i 73 § 2 mom. omnämnda förteckning. Därefter tillsluter röstmottagaren ytterkuvertet och lägger det i förvar under lås.

Är innerkuvertet ej sådant som i 63 § 2 mom. avses eller ej tillslutet eller finnes å detsamma annat märke än ändamålsbeteckningen, varde det återlämnat.

75 §.

1. De enligt 73 och 74 §§ i förvar lagda ytterkuverten skola insändas, av röstmottagare i stad inom riket till Konungens befallningshavande i det län,

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

där staden är belägen, och av röstmottagare vid beskickning eller konsulat till överståthållarämbetet. Insändandet skall ske, från stad inom riket omedelbart sedan röstmottagningen å dagen före valdagen avslutats samt från beskickning och konsulat i så god tid, att kuverten kunna beräknas vara överståthållarämbetet till handa sist dagen efter valdagen.

2. Innan röstmottagare insänder kuverten, skall deras antal räknas. Tillika räknas antalet personer, som enligt den i 73 § 2 mom. omnämnda förteckning avgivit valsedel. Kuverten inläggas i ett eller flera omslag, vilka tillhandahållas av statsverket. Varje omslag förses med anteckning om de ineliggande ytterkuvertens antal och om stad inom riket eller beskickning eller konsulat, där valsedlarna avgivits, samt förseglas omsorgsfullt under sigill. Vid röstmottagningen och kuvertens räkning föres protokoll enligt formulär som fastställs av Konungen. I protokollet antecknas antalet ytterkuvert, antalet nyssnämnda personer samt antalet omslag i vilka ytterkuverten inlagts, varjämte sigillen med vilka omslagen förseglats i protokollet avtryckas. Jämte omslaget eller omslagen, vari ytterkuverten inlagts, insändas protokollet och förenämnda förteckning. Sker insändandet med post, skall försändelsen anordnas som värdepost.

Har i stad inom riket icke avlämnats någon valsedel på sätt i 71 § sägs, skall röstmottagaren insända meddelande härom till Konungens befallningshavande, sedan den för dylik röstning bestämda tiden utgått.

76 §.

1. Det åligger Konungens befallningshavande tillse, att de i 70 § 2 mom. omnämnda handlingar ävensom sådana i 75 § angivna handlingar, vilka röstmottagare i stad inom riket skall insända, snarast möjligt inkomma samt, där så ej sker, från försumlig valförrättare eller röstmottagare infordra vad som fattas. Konungens befallningshavande verkställe även förberedande granskning av inkomna valhandlingar. Befinnas dessa därvid icke vara i behörigt skick, införskaffe Konungens befallningshavande, där så prövas nödigt, på lämpligt sätt erforderliga upplysningar rörande anledningen härtill.

2. Då val i hela riket samtidigt ägt rum, företages för varje valkrets av Konungens befallningshavande vid offentlig förrättning fördelning av inkomna ytterkuvert. Vid förrättningen för Stockholms stads valkrets fördelas även de till överståthållarämbetet från röstmottagare vid beskickningar och konsulat inkomna ytterkuverten. Förrättning som nu sagts skall företagas så snart ske kan sedan valhandlingarna inkommit från valförrättarna och röstmottagarna inom valkretsen. Kungörelse om förrättningen skall senast dagen förut anslås offentligen.

Vid förrättningen granskas sigillen å varje omslag, som enligt påteckning innehåller ytterkuvert, samt jämföras med de sigill, som äro å vederbörande protokoll avtryckta. Förekommer ej skälig anledning antaga att omslaget efter tillslutningen blivit öppnat, brytes förseglingen. I annat fall lämnas omslaget orubbat och däri inneslutna valsedlar inverka ej på valen.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Ur de öppnade omslagen uttagas ytterkuverten och ordnas i grupper sålunda, att ytterkuvert, vilka enligt därå antecknade uppgifter innehålla valkuvert från väljare hörande till en och samma valkrets, sammanföras i en grupp. Ytterkuverten i varje sådan grupp räknas och inläggas för sig i ett eller flera omslag, som omsorgsfullt förseglas under sigill. Å varje omslag antecknas antalet ineliggande ytterkuvert samt såväl den valkrets, för vilken förrättningen företages, som den valkrets väljarna tillhöra.

Vid förrättningen föres protokoll enligt formulär, som av Konungen fastställles.

Inkomma efter avslutandet av förrättningen för Stockholms stads valkrets till överståthållarämbetet ytterkuvert från röstmottagare vid beskickning eller konsulat, lämnas dessa kuvert orubbade och däri inneslutna valsedlar inverka ej på valen.

3. Omslag, vari vid förrättningen inlagts ytterkuvert från väljare tillhörande den valkrets för vilken förrättningen företagits eller annan valkrets inom samma län, lägges till förvar bland de valet i vederbörande valkrets rörande handlingarna. Annat omslag, vari vid förrättningen ytterkuvert inlagts, översändes till den Konungens befallningshavande, som skall verkställa sammanräkning för den valkrets väljarna tillhöra; och bifogas vid översändandet utdrag av protokollet vid förrättningen, utvisande antalet översända ytterkuvert. Sker översändandet med allmänna posten, skall försändelsen anordnas som värdepост.

Finnes beträffande någon utom länet belägen valkrets, att icke något ytterkuvert inkommit, som angivits innehålla valkuvert från väljare tillhörande den valkretsen, skall bevis därom genom protokollsutdrag översändas till den Konungens befallningshavande som har att förrätta sammanräkningen för valkretsen.

77 §.

1. Sammanräknandet av avgivna röster verkställles av Konungens befallningshavande för varje valkrets å tid och ställe som Konungens befallningshavande bestämmer. Förrättningen skall utsättas att äga rum, då val samtidigt skett i hela riket, så snart ske kan efter det att förrättning som i 76 § 2 mom. sägs hållits för valkretsen och för annan valkrets inom samma län och handlingar som i 76 § 3 mom. avses inkommit från samtliga övriga Konungens befallningshavande i riket samt, då val ej samtidigt ägt rum i hela riket, så snart ske kan sedan valhandlingarna inkommit från valförrättarna och röstmottagarna i valkretsen.

Kungörelse om sammanräkningen skall senast dagen förut anslås offentligen och införas i ortstidningar. Sammanräkningen företages inför öppna dörrar.

2. Då val samtidigt ägt rum i hela riket, uppläses vid sammanräkningen det vid förrättning jämlikt 76 § 2 mom. för valkretsen förda protokoll tillika med utdrag, i vad valkretsen rör, ur protokoll vid sådan förrättning för an-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

nan valkrets inom samma län ävensom inkomna protokollsutdrag som i 76 § 3 mom. sägs, varjämte granskas förseglingen till omslag, som inkommit med nämnda protokollsutdrag eller jämlikt sistberörda lagrum lagts till förvar bland de valet i valkretsen rörande handlingarna. Då val ej samtidigt ägt rum i hela riket, granskas sigillan å varje omslag, som inkommit från valförrättare eller röstmottagare och enligt påteckning innehåller ytterkuvert, samt jämföras med de å vederbörande protokoll avtryckta sigill.

Förekommer ej skäligen anledning antaga att omslag efter tillslutningen blivit öppnat, brytes förseglingen. I annat fall lämnas omslaget orubbat, och de däri inneslutna valsedlarna inverka ej på valet.

De i omslagen inlagda ytterkuverten brytas, och valkuverten jämte röstlängdsutdragen uttagas och granskas. Finnas flera valkuvert härröra från samme väljare, äro de alla ogilla och läggas orubbade åsido. Beträffande övriga valkuvert tillses, att den som avgivit kuvertet är i röstlängden för det i röstlängdsutdraget angivna valdistriktet upptagen såsom röstberättigad och icke vid valförrättningen i detta distrikt har utövat sin rösträtt ävensom att kuvertet är av föreskriven beskaffenhet samt tillslutet och utan annat märke än föreskriven ändamålsbeteckning. Finnas nämnda villkor uppfyllda, nedlägges kuvertet i en urna, i sammanhang varmed i röstlängden vid väljarens namn antecknas att rösträtten utövats. I annat fall lägges kuvertet orubbat åsido såsom ogillt.

3. De från valförrättarna insända protokollen över röstningen i valdistrikten inom valkretsen granskas var för sig och sigillan å de vid varje protokoll fogade omslag, varom i 69 § 4 och 5 mom. förmäles, jämföras med de sigill som äro å protokollet avtryckta. Förekommer därvid ej skäligen anledning antaga att omslag efter tillslutningen blivit öppnat, brytes förseglingen. I annat fall lämnas omslaget orubbat, och däri inneslutna valsedlar inverka ej på valet.

78 §.

Efter det protokollen från de särskilda valdistrikten upplästs, de valkuvert, som nedlagts i en urna, uttagits ur denna, samt valsedlarna uttagits ur dessa kuvert och ur de från valförrättarna insända valkuverten samt jämte de från valförrättarna insända valsedlarna granskats, pröve Konungens befallningshavande valsedlarnas giltighet och meddele de beslut, vartill valsedlarna och protokollen, med hänsyn jämväl till enligt 76 § 1 mom. inhämtade upplysningar, må giva anledning.

93 §.

I de ärenden rörande val till andra kammaren, varom i denna lag förmäles, må det vara envar tillåtet att, under iakttagande av behörig tid och ordning, på eget äventyr till myndighet insända handlingar i betalt brev med allmänna posten.

Vad här — — — om besvär.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

95 §.

Valnämnden eller magistraten åligger ombesörja, att de anordningar som i 61 § 2 mom. avses ordentligen verkställas.

Kostnaden för dessa anordningar och för kungörande, som åligger valnämndens ordförande eller magistrat, skall gäldas av kommunerna, vilka jämväl hava att tillhandahålla lämpliga vallokaler.

96 §.

Valkuvert och ytterkuvert som i 61 § 1 mom. och 63 § 2 mom. avses skola vara av ogenomskinligt papper samt, vad varje särskilt slag angår, lika till storlek och beskaffenhet. Kuverten skola vara försedda med ändamålsbeteckning; och fastställer Konungen för de skilda slagen kuvert formulär till sådan beteckning.

Konungen fastställer jämväl formulär till de blanketter för röstlängdsutdrag, varom i 60 § förmäles.

Omslag som i 69, 75 och 76 §§ avses skola vara av hållfast beskaffenhet. Formulär till anteckningar å desamma fastställas av Konungen.

Det åligger envar, som i utövning av ämbete, tjänst eller offentligt uppdrag omhänderhar valkuvert varom i 61 § 1 mom. förmäles, att tillse det kuverten icke utlämnas i annan ordning än i 62 § 1 mom. och 73 § 2 mom. sägs.

Denna lag träder i kraft då Konungen, efter det att riksdagen antagit Konungens förslag till ändrad lydelse av § 24 riksdagsordningen, låtit i riksdagen uppläsa öppet brev att kungörelse utfärdats om sådan ändring av riksdagsordningen.

Stockholm den 8 maj 1934.

På konstitutionsutskottets vägnar:

C. A. REUTERSKIÖLD.

Närvarande vid principbeslutens fattande: Herrar Reuterskiöld, Hallén, Strömberg, Sundberg, Oscar Gottfrid Karlsson, Björkman, Bergman, David Pettersson, Larsén, Ehrnberg, Källman, Magnusson i Tumhult, Andersson i Igelboda, Pehrsson i Göteborg*, Fast, Olsson i Mora*, Lindmark*, Petersson i Broaryd, Johnsson i Norrahammar* och Nilsson i Göteborg*.

Närvarande vid beslut angående lagtexterna: Herrar Reuterskiöld, Strömberg, Sundberg, Oscar Gottfrid Karlsson, Björkman, Bergman, Larsén, Ehrnberg, Källman, Mellén*, Borg*, Andersson i Igelboda, Fast, Olsson i Mora*, Vougt, Petersson i Broaryd, Lundqvist, Björck i Kristianstad*, Svensson i Landskrona och Gustafsson i Välnäs.

* Ej närvarande vid justeringen.

Särskilt yttrande

av herr *Reuterskiöld*, som anført: »Sedan det inom utskottet visat sig, att inga principiella invändningar kommit till bindande uttryck mot den kungliga propositionen, vid vars utarbetande inom vederbörande departement jag medverkat, har jag ansett mig kunna deltaga i ärendets utskottsbehandling, men jag har icke röstat vid avgörandet av de ändringsyrkanden, som framställts. Emellertid anser jag mig böra här uttala, att jag icke finner de av utskottet föreslagna ändringarna innebära några förbättringar av förslaget.»

Reservation

av herrar *Andersson* i Igelboda och *Fast*, som anført: »Utskottets förslag, att ansökan om röstlängdsutdrag skall, då ansökan sker skriftligt, vara egenhändigt undertecknad samt bevitnad av minst en person, ha vi icke kunnat biträda. Då förevarande lag avser att underlätta väljarnas röstning, anse vi det mindre ändamålsenligt att införa sådana bestämmelser, som onödigt besvära de väljare, som behöva utöva sin rösträtt i annat valdistrikt än hemorten. Som garanti mot obehörigt uttagande av röstlängdsutdrag anse vi den föreslagna bestämmelsen sakna praktiskt värde.

I anslutning till Kungl. Maj:ts förslag i denna del ha vi ansett, att 60 § 3 mom. tredje stycket bort erhålla följande lydelse:

Den som vill erhålla röstlängdsutdrag rörande sin rösträtt skall därom aningen personligen göra framställning hos den, som äger utfärda utdraget, eller ock till denne låta inlämna eller med allmänna posten insända skriftlig ansökan. Ansökan må ock insändas till — — — inom nämnda ort.
